

tok úgy vélik, hogy jogosultak a Bangemann-jelentésről véleményt alkotni.

A jelentés legfontosabb állítása: „Szükségünk van egy adat-autópályára, és emiatt fel kell gyorsítani az európai távközlés liberalizálását”. Míg a mondat első felével az ipari szakemberek messzemenően egyetértenek, addig a második fele legalább két fontos kérdést vet fel:

- Hogyan lehet a teljes liberalizálását, azaz a piaci verseny szabad kibontakozását az Európai Unió homogenizáló piaci elgondolásaival közös nevezőre hozni?
- Segít-e a liberalizálás az adat-autópálya és a multimédia fejlesztésében, és segíti-e az európai ipar világszintű versenyképességét?
E kérdésekre keressük a választ.

A liberalizálás

A liberalizálás révén felaprózódik a piac, felszámolódnak a nagy sorozatgyártás előnyei. Egy nagy program, így a több államot összekötő adat-autópálya megvalósításához az abban való részvétel feltételeit szabályozni, azaz a távközlési piacot deregulálni kell, különösen ha a távközlés szabályai az egyes tagállamokban eltérnek egymástól. E szabályokat – amelyek a liberalizálás ellen hatnak – minden tagországnak el kell fogadnia.

Meg kell akadályozni a műszaki felaprózódást, az eltérő műszaki megoldások egymás mellett élését – ami megint a liberalizálás ellen hat –, meg kell erősíteni a szabványosítást. A hálózat építésében csak olyan cégek vehetnek részt, amelyek elfogadják az európai szabványokat. Ugyanakkor a szabványosításnak követnie kell a műszaki haladást.

Adat-autópálya

A fejlett országok világszerte arra törekedtek az elmúlt században, hogy normális és egyszerű, a bogárhátú Volkswagen autóhoz hasonlóan egyszerű és egyszerű távbeszélő-szolgálatot építsenek ki. Ezzel szemben ma az USA-ban, Japánban és részben Nyugat-Európában is egyesek azt igénylik, hogy már holnaptól Rolls-Royce-on utazzanak, vagyis épüljön ki a multimédia-szolgáltatásokra is alkalmas adat-autópálya, hiszen az ehhez szükséges műszaki ismeretek immár rendelkezésre állnak. A távközlési szolgáltatások választéka a liberalizálás révén egyre bővül, de még csak kevesen igénylik az adat-autópálya multimédia-szolgáltatásait – már csak anyagi okoknál fogva is. Kérdés ilyen körülmények között: fel kell-e gyorsítani az adat-autópálya építését, ahogy ezt a Bangemann-jelentés javasolja. A multimédia-szolgáltatások elterjedése a GDP növekedésétől függ; ezt a Bangemann-jelentés nem ismerte fel.

Az Egyesült Államokban is, ahol már régebben felszámolták a távközlés monopóliumát, és ahol a GDP meghaladja az EU átlagos GDP-jét, csak nemrég kezdték meg az adat-autópálya (National Infrastructure Initiative = NII) kiépítését. Európában is el kell kezdeni az adat-autópálya tervezését és építését, de ütemét az igények alakulásának és a GDP növekedésének kell meghatározni, és kérdéses, hogy a jelentés által javasolt teljes liberalizálás ennek optimális műszaki és gazdasági megvalósítását elősegítené-e.

/Elektrisches Nachrichtenwesen, 1994. 4. negyedév, p. 306–311./

(Reich György)

A globális információs társadalom kialakítása

1995 elején 45 meghívott informatikai szakértő tanácskozott Brüsszelben a globális információs társadalom kialakításáról, majd e tanácskozás javaslatai az Európai Unió illetékes miniszteri tanácsának asztalára kerültek. Megvitatták az információs társadalom kialakításához szükséges jogszabályokat, a követendő piac- és versenypolitikát, az infrastruktúra fejlesztésének szükségességét, és az információs társadalom kialakulásának szociális és kulturális kérdéseit.

A globális információs társadalom kialakításának céljai ígéretesek:

- Jobb szociális integráció.
- A demokrácia értékeinek jobb kiaknázása.

- A kulturális értékek, tradíciók megőrzése és megosztása.
- Az életminőség javítása.
- A gazdasági fejlődés elősegítése.
- A nemzetek eltérő gazdasági és szociális fejlődésének közelítése egymáshoz.
- A fejletlenebb országok fokozatos integrálása a világgazdaságba.
- A közös szociális problémák megoldásának támogatása.
- Az együttműködés elősegítése a nemzeti társadalmak folyamatos fejlődése és egymáshoz közelítése, az egységes jogrend, a közös társadalmi szokások, a másság tolerálásának megvalósítása érdekében.

- Az elmaradottabb társadalmaknak a globális információs társadalomba való beemelése a korszerű oktatási, képzési és informálódási módszerek elterjesztésével, és a szabad, kölcsönös információáramlás megszervezésével.
- A korszerű információ- és távközlési szolgáltatások hozzáférhetővé és megfizethetővé tétele fokozatosan mindenki számára, a szolgáltatások költségei és árai az igénybevétel növekedésével arányosan csökkennek.

A fejlett, hamarosan információs társadalomként jellemezhető országok hozzá kívánják segíteni a fejletlenebbeket is az információs társadalom meghonosításához, előnyeinek kihasználásához, és ezáltal a globális információs társadalom kialakításához.

/G7 Ministerial Conference on the Information Society. = CORDIS Focus, 32. sz. 1995. febr. 17. p. 1./

(Reich György)

Megmaradnak-e a hagyományos referáló és indexelő szolgáltatások az Internet korában?

A referáló és indexelő szolgáltatások eredetileg nyomtatott kiadványok előállítását jelentették, sok esetben a múlt század vége óta. A publikációk számának növekedésével később számítógépek használatára kényszerültek, de online keresés még ekkor sem volt lehetséges, így a mágnesszalagon tárolt adatok inkább csak melléktermékek voltak.

Az online keresés gondolata már 1951-ben felmerült, és a mai értelemben vett online rendszerek fejlesztése az 1960-as években kezdődött. A hatvanas évek végén és a hetvenes évek elején az olcsóbbá vált adattárolás és adatkommunikáció, a publikálási tevékenység egy sor elemének gépesítése kedvezően hatott az online rendszerek fejlődésére. Hasonló technikai ugrás következett be az olcsó személyi számítógépek, a nagy sebességű adatátvitel, a kliens-szerver architektúra és a DTP (desktop publishing = íróasztali kiadványszerkesztés) megjelenésével, ami mára az információs sztrádához vezetett el minket.

Az 1965 és 1981 közötti időszakban nyomtatott termékekre alapozva jött létre a műszaki-tudományos adatbázisok többsége. 1982 és 1992 között zajlott a „duplikáció” korszaka, amikor adatbázisok ezrei születtek meg, mivel előállításuk egyszerű és olcsó volt. Napjainkban a régi adatbázisok újraszervezése kezdődik versenyképességük megőrzése érdekében.

A műszaki fejlődéssel a szolgáltatók egyre több bevételre tesznek szert az adatbázisokból, de továbbra is a nyomtatott kiadványok hozzák a legnagyobb hasznot. Miért változtassák meg tehát a szolgáltatók bevált rendszereiket?

Aki előrelátóan gondolkodik, tudja, hogy az elektronikus forma iránt egyre nagyobb lesz a kereslet, és azt is, hogy a számítógép adta rugal-

masságra szüksége lesz, hogy megfelelően tudja kielégíteni a gyors átfutási idejű, testre szabott információ iránti igényeket. Növekszik a verseny az elektronikus információ előállításában különösen a dokumentumszolgáltatók és az új kiadók részéről, hiszen a mai technika lehetővé teszi, hogy nagy beruházások nélkül is elindíthassanak egy-egy szolgáltatást.

Az olyan dokumentumszolgáltatások, mint pl. a CARL konzorcium UnCover rendszere, ingyenes keresést biztosítanak adatbázisukban. A hasznot ugyanis a dokumentumszolgáltatásból nyerik. A költségvetések szűkösségének tudatában a könyvtárosok szívesen választanak ingyenes szolgáltatásokat még akkor is, ha nem áll bennük rendelkezésre indexelés, és nincsenek referátumok.

A szolgáltatók reagálásának egyik példája lehet a METADEX adatbázist előállító Materials Information cég, amely az Institute of Materials és az ASM International közös vállalkozása. Új rendszerük megtervezéséhez külső szakértőkkel elemeztették a munkafolyamatokat, bevezették a Total Quality Management módszerét. Tendert írtak ki az új rendszerre, és a pályázatok elbírálásában közvetve részt vett az egész stáb. Mindehhez csupán egy évre volt szükségük.

Egy ilyen döntésnél figyelembe kell venni, hogy kompatibilisek lesznek-e a régi és az új adatok, így konvertálni kell-e a régieket. Kérdés, hogy miként vezényelhető le az áttérés a munkatársak minél hatékonyabb bevonásával úgy, hogy a rendszer igényeinek megfelelően; hogyan lehet őket a legmegfelelőbben kiképezni, motiválni a rendszer lehető legjobb kihasználására. Figyelembe kell venni, hogy a rendszernek rugalmasnak kell lennie, hiszen a jövőt nem látjuk előre.